Inkoop sociaal domein

Centraal Gelderland

Wmo

Wmo + jeugd

Jeugd

Toelichting overeenkomst Wmo

Maatwerkovereenkomsten maatschappelijke ondersteuning

2026

Gemeente Arnhem · gemeente Barneveld · gemeente Berkelland · gemeente Bronckhorst · gemeente Brummen · gemeente Buren · gemeente Culemborg · gemeente Doesburg · Gemeente Duiven · gemeente Ede · gemeente Elburg · gemeente Epe · gemeente Ermelo · gemeente Harderwijk · gemeente Hattem · gemeente Heerde · gemeente Lingewaard · gemeente Nijkerk · gemeente Nunspeet · gemeente Oldebroek · gemeente Overbetuwe · gemeente Putten · gemeente Renkum · gemeente Rheden · gemeente Rozendaal · gemeente Scherpenzeel · gemeente Tiel · gemeente Voorst · gemeente Wageningen · gemeente Westervoort · gemeente Zaltbommel · gemeente Zevenaar

Toelichting
Overeenkomst

maatwerkovereenkomsten
maatschappelijke ondersteuning

Versiebeheer:

1.2	Oktober 2025	Ketenbureau	Tekstuele wijzigingen
1.1	November 2024	Ketenbureau	Doorvoeren grammaticale wijzigingen en tekstconformiteit met CSJ, wijziging n.a.v. jurisprudentie inzake geschillenbeslechting en nieuw Model Algemene Inkoopvoorwaarden VNG.
1.0	September 2024	Ketenbureau	Definitieve versie

Inhoudsopgave

Inleiding

De Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft op 29 november 2024 in het kader van administratieve lastenverlichting een contractstandaard vastgesteld voor de inkoop van maatschappelijke ondersteuning. Deze standaard is opgesteld door een begeleidingsgroep van gemeenten en aanbieders, waarop gemeenten en aanbieders landelijk zijn geconsulteerd en die is goedgekeurd door de stuurgroep van het Ketenbureau i-Sociaal Domein met daarin vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van VWS en brancheverenigingen.

Gemeenten committeren zich op de voorgeschreven wijze aan deze contractstandaard bij de inkoop van maatschappelijke ondersteuning.

De contractstandaard bestaat uit:

1. een overeenkomst (deel 1, 2 en 3); en
2. een inkoopdocument.

Dit document legt de overeenkomst stap voor stap uit.

.

Overwegingen

De overwegingen laten zien hoe partijen de overeenkomst sluiten en hoe zij de overeenkomst interpreteren. De overwegingen lichten toe welke doelen partijen hebben en hoe ze samenwerken.

De overwegingen sluiten aan op:
– verplichtingen uit de Wmo 2015,
– de inkoopprocedure,
– de gekozen uitvoeringsvariant,
– en algemene doelstellingen voor maatschappelijke ondersteuning.

Partijen mogen deze overwegingen aanvullen met extra punten uit hun eigen gemeente of regio.

Kiest de gemeente voor een Europese aanbestedingsprocedure? Dan moet zij meestal een SAS-procedure gebruiken. De Aanbestedingswet 2012, artikel 2.38 lid 2, verplicht dit. Alleen als de gemeente anders beslist, geldt dit niet. Volgens de wet moet de gemeenteraad dit besluit nemen. Gemeenten mogen daarnaast altijd kiezen voor een toelatingsprocedure of een subsidieprocedure. Deze contractstandaard hoort bij een overeenkomst na een SAS-procedure of na een toelatingsprocedure.

Sinds de Wet maatschappelijk verantwoord inkopen Wmo 2015 en Jeugdwet geldt dat gemeenten bij een SAS-procedure geen EMVI-criterium meer hoeven te gebruiken. Hiervoor is een handreiking SAS zonder EMVI geschreven. Gebruikt de gemeente in een SAS-procedure toch het EMVI-criterium? Dan moet zij inschrijvingen laten toetsen aan dat criterium. Gemeenten mogen maatschappelijke ondersteuning overigens nooit gunnen op alleen de laagste prijs.

De overwegingen geven ook aan welke uitvoeringsvariant partijen kiezen. De definities van uitvoeringsvarianten staan in een handreiking van het Zorginstituut Nederland.

- **Inspanningsgericht:** gemeente en aanbieder spreken af wat en hoeveel de aanbieder levert in een vaste tijdseenheid en rekenen ook af op die geleverde tijdseenheden.
- **Outputgericht:** gemeente en aanbieder spreken af welk resultaat nodig is, maar niet hoe de aanbieder dat resultaat bereikt en rekenen af als het resultaat is bereikt.
- **Taakgericht:** gemeente geeft een opdracht voor een groep cliënten en krijgt daar een budget voor. De aanbieder bepaalt zelf de manier van uitvoering. Bij taakgericht werken hoeft de aanbieder geen verantwoording per cliënt af te leggen.

In de overeenkomst is de partijaanduiding opdrachtgever en opdrachtnemer gebruikt. Dit is gelijkluidend in de contractstandaard Jeugd en contractstandaard Wmo. In deze toelichting wordt nog wel gesproken over gemeenten en aanbieders, aansluitend bij de Wmo 2015.

De overeenkomst bevat ook afspraken over prestaties en tarieven of over prestaties en het taakgerichte budget. Deze afspraken maken deel uit van de kernbedingen. De contractstandaard schrijft niet voor hoe gemeenten deze kernbedingen precies invullen. Gemeenten en aanbieders leggen deze invulling vast in deel 1 en/of deel 2 van de overeenkomst. Bij gelijke afspraken voor alle aanbieders gebruiken ze deel 1. Bij verschillende afspraken tussen meerdere aanbieders gebruiken ze deel 2. De gemeente stemt de inhoud van deze kernbedingen af op de verordening die zij heeft vastgesteld.

Definities

Voor het opstellen van de contractstandaard kwam het nogal eens voor dat gemeenten definities of begrippen introduceerden in hun inkoop die verschilden van definities in wet- en regelgeving. De Wmo 2015 kent bijvoorbeeld het begrip ‘inwoner’ niet, maar gaat uit van ‘cliënten’. De Wmo 2015 spreekt ook niet van ‘zorgaanbieders’ (een begrip uit de Wet langdurige zorg), maar van ‘aanbieders’. Om de inkoop van maatschappelijke ondersteuning qua begrippenkader te stroomlijnen met wet- en regelgeving die van toepassing is, is ervoor gekozen in de contractstandaard eerst direct naar die wet- en regelgeving te verwijzen. Dit is overigens ook van belang voor de uitvoering, omdat bijvoorbeeld de toegang ook moet werken met dit begrippenkader.

- De contractstandaard gebruikt definities uit de geldende wet- en regelgeving. Ook gelden de definities uit de gemeentelijke verordening. Zo voorkomen gemeente en aanbieder dat zij zelf definities maken. Dat is niet nodig als de wet het begrip al uitlegt.
- Begrippen in de overeenkomst zonder definitie in de wet, kunnen partijen hier definiëren.
- Voor fraude gebruikt de overeenkomst een aangepaste tekst van VNG Naleving.
- Voor gepast gebruik gebruikt de overeenkomst de definitie uit WLZ-overeenkomsten van zorgkantoren.
- Voor (a)specifiek en generiek toewijzen volgt de overeenkomst de uitleg uit de Handreiking Uitvoeringsvarianten iWmo en iJw, versie 1.3, p. 5 van Zorginstituut Nederland.
- De contractstandaard gebruikt het begrip micro-onderneming zoals gedefinieerd in aanbeveling 2003/361/EG.

Deel 1: Bepalingen die gelden tussen de opdrachtgever en alle opdrachtnemers waarmee de opdrachtgever een overeenkomst sluit

De overeenkomst in de contractstandaard bestaat uit drie delen. Dat is gedaan om aan te sluiten bij hoe zorgkantoren werken. Die gebruiken ook meerdere delen in hun contracten. Deze standaard wijkt wel iets af van hoe zorgkantoren dat precies doen.

- Deel 1:
  Bevat afspraken tussen de gemeente en alle aanbieders die een overeenkomst krijgen. Dus of er nu één of meerdere aanbieders zijn: dit deel geldt voor iedereen.
    - Deel 1 bevat een aantal vaste elementen (artikel 1.1 voorwerp van de overeenkomst, artikel 1.2 hiërarchie van documenten, artikel 1.3 looptijd). Hier mag de gemeente alleen *invullen*.
    - Daarnaast kent deel 1 een aantal *opties* (artikel 1.4 herzieningsclausules tot en met artikel 1.9 social return on investment). Deze opties regelen een aantal onderwerpen die als gemeenten die willen regelen, dan moet dat in Deel 1 met deze opties. Denk aan herzieningsclausules, bestedingsruimtes, opzegging bij onvoldoende inzet, 18-/18+, Bibob en social return on investment. Sommige opties moet de gemeente *uitwerken*, andere mag de gemeente alleen *invullen*.
    - Tot slot mag de gemeente deel 1 aanvullen met andere bepalingen, maar deze mogen niet in strijd komen met de bepalingen uit deel 1 of deel 3 van

de contractstandaard maatwerkovereenkomsten maatschappelijke ondersteuning.

- Deel 2:
  Bevat maatwerkafspraken tussen de gemeente en één specifieke aanbieder. Alleen van toepassing als er meerdere aanbieders zijn gecontracteerd en de gemeente met individuele aanbieders aanvullende, individuele afspraken wil maken.

- Deel 3:
  Bevat de standaardafspraken. Deze gelden altijd voor alle gemeenten en aanbieders in Nederland als zij een overeenkomst sluiten voor maatschappelijke ondersteuning. Deel 3 vormt de kern van de contractstandaard.

Artikel 1.1 – Voorwerp van de overeenkomst

- Partijen spreken af voor welke vormen van maatschappelijke ondersteuning deze overeenkomst geldt.
- Voor diensten als onafhankelijke clientondersteuning of sociaal medische indicaties is de contractstandaard niet geschikt.
- De gemeente noemt eerst de toepasselijke hoofdcategorieën uit artikel 1.1.1 van de Wmo 2015 (ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving). Daarna beschrijft de gemeente welke specifieke maatschappelijke ondersteuning de aanbieder gaat leveren die bij die categorieën hoort (individuele begeleiding, dagbesteding en/of kortdurend verblijf). Deze hulp hoort bij het kernbeding van de overeenkomst.
- Een kernbeding beschrijft wat de aanbieder levert, welke kwaliteit dat heeft en wat hij betaald krijgt. Het beschrijft dus ook wat de gemeente betaalt en wat deze geleverd krijgt en welke kwaliteit dat heeft.
- Artikel 6:227 van het Burgerlijk Wetboek zegt dat afspraken duidelijk moeten zijn. De gemeente moet helder maken waarvoor zij betaalt. De aanbieder moet weten welke ondersteuning hij daarvoor moet leveren.

Artikel 1.2 – Hiërarchische volgorde documenten

Ratio:

- De contractstandaard volgt hier de volgorde die gemeenten meestal gebruikten vóór standaardisering.
- Partijen mogen bijlagen toevoegen, maar niet de volgorde zelf veranderen.
- Sommige gemeenten gebruiken een 'nadere overeenkomst' (NOK). Die NOK komt dan op de tweede plek in de volgorde. Gemeenten die geen NOK gebruiken, hoeven hier niets mee te doen.
- Niet elke gemeente gebruikte vóór standaardisatie de VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden. Dat betekende dat aanbieders telkens andere voorwaarden moesten controleren. Met deze standaardisatie zijn die verschillen er niet meer. De contractstandaard verklaart namelijk de VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden van toepassing. Deze modelvoorwaarden regelen al veel juridische afspraken. Rechters hebben deze algemene inkoopvoorwaarden in eerdere zaken ook al goedgekeurd.

Inhoud:

- Alle bijlagen horen officieel bij de overeenkomst. Deze bijlagen volgen een vaste volgorde van belangrijkheid. De overeenkomst zelf heeft altijd de hoogste waarde.
- Gemeenten kunnen extra bijlagen toevoegen aan hun inkoopdocument, maar de volgorde niet wijzigen.
- Bij tegenstrijdige bepalingen in de bijlagen geldt dat bepalingen in een bijlage hoger in de volgorde voorgaat.

Artikel 1.3 – Looptijd

Ratio:

- Alleen de gemeente mag de overeenkomst verlengen. De gemeente is immers wettelijk verantwoordelijk voor passende ondersteuning. Het is dan niet logisch dat aanbieders verlenging kunnen afdwingen.
- De gemeente mag maar een beperkt aantal keren verlengen. Bij Europese aanbestedingen zijn overeenkomsten voor onbepaalde tijd namelijk niet toegestaan. Bij toelatingsprocedures mét tussentijdse instroom lijkt dat wél mogelijk.
- De contractstandaard biedt drie opties voor tussentijdse opzegging. Optie 1 en 3 zijn gelijkwaardig voor beide partijen. Optie 2 geeft vooral de gemeente het recht om op te zeggen.
- Het advies aan gemeenten is aanbieders niet te weinig rechten te geven, anders sluiten zij mogelijk geen overeenkomst.
- Om fouten te voorkomen wordt de looptijd alleen in de overeenkomst vermeld. In het inkoopdocument wordt daarom verwezen naar het desbetreffende artikel in de overeenkomst over de looptijd.

Inhoud:

- De looptijd moet redelijk zijn, zeker bij overeenkomsten na Europese aanbestedingsprocedures en bij toelatingsprocedures zónder tussentijdse toetreding.
- Als de gemeente niet op tijd verlengt, als die optie er is, stopt de overeenkomst overigens automatisch.
- Verlengen mag alleen via artikel 1.3.3. Partijen mogen geen andere verlengingsopties opnemen in de overeenkomst.
- De gemeente moet kunnen bewijzen dat de aanbieder de verlenging heeft ontvangen (‘ontvangst-theorie’ het Burgerlijk Wetboek).
- Partijen kiezen: niemand mag opzeggen, alleen de gemeente of beide partijen. Deze keuze hangt vaak samen met het soort ondersteuning in de overeenkomst. Hoe complexer de maatschappelijke ondersteuning, hoe afhankelijke partijen van elkaar zijn, hoe meer ‘horizontaliteit’ wenselijk is in de overeenkomst.

[Optioneel:] Artikel 1.4: Herzieningsclausule

Ratio:

- Artikel 1.4 is optioneel. Als de gemeente en de aanbieder een afspraak willen maken over hoe zij de overeenkomst later kunnen aanpassen, dan moeten zij dit artikel gebruiken. Zo weten beide partijen waar die afspraken staan en hoe ze zijn opgebouwd.
- De manier waarop het artikel is opgesteld, sluit aan bij artikel 2.163c van de Aanbestedingswet 2012.
- Ook als de overeenkomst via een toelatingsprocedure is gesloten, vraag de contractstandaard dat je hiermee rekening houdt. Het is belangrijk dat de gemeente

altijd goed kijkt naar het aanbestedingsrecht én naar de beginselen van behoorlijk bestuur. Bij een toelatingsprocedure hoeft de gemeente alleen aan die laatste regels te toetsen.
- Als de gemeente de overeenkomst wijzigt op een manier die niet is toegestaan, kan dat onrechtmatig zijn. Zelfs als die wijziging in dit artikel staat.
- Als een aanbieder later de wijziging niet aanvaardt, dan geldt die wijziging als een opzegging van de overeenkomst, tenzij partijen anders zijn overeengekomen in de wijzigingen zelf.

Inhoud:
- Als de Aanbestedingswet 2012 geldt voor (het sluiten van) de overeenkomst, dan moet de gemeente elke wijziging toetsen aan hoofdstuk 2.5 van die wet. De wijzigingen moeten passen binnen artikel 2.163c Aanbestedingswet 2012. In dat artikel staat dat de gemeente duidelijk moet maken:
  - wat voor soort wijzigingen mogelijk zijn (aard),
  - hoe groot die wijzigingen kunnen zijn (omvang), en
  - onder welke voorwaarden de gemeente daarvan gebruik mag maken (voorwaarden).
- De gemeente mag de algemene aard van de opdracht zelf niet veranderen, ook niet met herzieningsclausules. Het is niet helemaal duidelijk wat de wetgever daarmee bedoelt. Wellicht bedoelt deze dat de gemeente de opdracht niet zó mag veranderen dat ook andere aanbieders interesse zouden hebben gehad als ze dat vooraf wisten.
- Het is in ieder geval niet mogelijk een wijziging op te nemen van de inspanningsgerichte of outputgerichte uitvoeringsvariant naar een taakgerichte uitvoeringsvariant en andersom.
- Als de aanbieder de wijziging niet aanvaardt, dan geldt die weigering als een opzegging van de overeenkomst. Partijen kunnen anders overeenkomen in de wijziging zelf.
- Als de gemeente later wil gaan werken met bestedingsruimtes (zoals bedoeld in artikel 1.5), dan moet zij dat in dit artikel opnemen. De gemeente moet dan beschrijven:
  - wat de aard is van die wijziging (bijvoorbeeld: invoeren van een bestedingsruimte),
  - hoe groot die mag zijn (bijvoorbeeld: een percentage dat de waarde van de bestedingsruimte mag vertegenwoordigen),
  - en onder welke voorwaarden die wijziging mag plaatsvinden (bijvoorbeeld: na overleg met aanbieders).

[Optioneel:] Artikel 1.5: Bestedingsruimte

Ratio:
- Soms stelt de gemeente een bestedingsruimte in per aanbieder. Dit heet in de praktijk ook wel ‘budgetplafond’. Dat betekent dat een aanbieder ondersteuning mag leveren tot een bepaald bedrag. Als dat bedrag is bereikt, dan is nieuwe ondersteuning voor eigen rekening en risico van de aanbieder.
- In dit artikel staat hoe gemeenten en aanbieders met bestedingsruimtes moeten omgaan. De contractstandaard zegt niets over of het wenselijk is om met bestedingsruimtes te werken, maar als partijen dat doen, dan moeten ze zich aan deze regels houden. Er zijn regels opgenomen om gemeenten, aanbieders én cliënten te beschermen.

- Ook als een bestedingsruimte is bereikt, blijft de gemeente verantwoordelijk voor passende maatschappelijke ondersteuning volgens de Wmo 2015.
- De regels zoals hier opgenomen vertonen grote gelijkenis met het artikel in de contractstandaard jeugd. De bepaling over bestedingsruimtes is daar uitvoerig met gemeenten, aanbieders, VNG, branches en VWS inhoudelijk besproken en tussentijds ook aangepast en aangescherpt. Verschillen in maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp rechtvaardigen echter niet een geheel andere inhoudelijke regeling.

Inhoud:

Artikelen 1.5.1 en 1.5.2:

- De gemeente kiest zelf of ze een bestedingsruimte instelt. Dat hoort bij haar beleidsvrijheid. De bestedingsruimte geldt alleen bij de inspanningsgerichte of outputgerichte variant. De taakgerichte uitvoeringsvariant kent immers een totaalbudget voor de opdracht.
- De aanbieder mag binnen de ruimte maatschappelijke ondersteuning leveren. Daarboven betaalt de gemeente in principe niet, behalve in uitzonderingen.
- De gemeente moet de aanbieder op tijd informeren:
  - 6 maanden van tevoren mag de aanbieder zijn mening geven (zienswijze),
  - 3 maanden van tevoren moet de gemeente een besluit nemen over het bedrag.
- De afspraak over het bedrag geldt voor een specifieke aanbieder en neemt de gemeente op in deel 2 van de overeenkomst (per individuele aanbieder dus).

Artikel 1.5.3:

- In dit artikel staan de stappen die de gemeente moet zetten:
  - Een bestedingsruimte geldt meestal van 1 januari tot 31 december.
  - De gemeente mag ook halverwege het jaar starten met een bestedingsruimte.
  - Dan moet zij ruim op tijd de aanbieder informeren:
    - over het voornemen,
    - het proces,
    - de informatie-uitwisseling,
    - en het moment waarop het besluit komt.
  - Als de gemeente een bestedingsruimte wil verlengen, dan gelden dezelfde regels opnieuw.

Artikelen 1.5.4 en 1.5.5:

- De gemeente kijkt elk jaar opnieuw of de bestedingsruimte nog past. Ze houdt rekening met:
  - Hoeveel cliënten ondersteuning nodig hebben.
  - Hoe de omzet zich ontwikkelt.
  - Wat in eerdere jaren is geleverd.
  - Verwachte groei of krimp.
  - Het aanbod van producten of diensten.
  - Afspraken over trajectomvang en samenwerking.
- Daarnaast maken partijen samen een plan waarin staat wat de gevolgen zijn van de bestedingsruimte, bijvoorbeeld voor:
  - administratie,

- bestaande cliënten,
- cliënten op de wachtlijst,
- nieuwe cliënten met een beschikking,
- hoogcomplexe zorg (die altijd doorgaat),
- signalering en communicatie.

Artikel 1.5.6:

- De aanbieder levert de maatschappelijke ondersteuning zoals afgesproken in artikel 1.1, maar wel binnen de bestedingsruimte.

Artikel 1.5.7:

- De gemeente bewaakt de ruimte. Bij aspecifieke toewijzingen ligt die taak bij de aanbieder.
- Als 70% van de ruimte is bereikt, moeten partijen binnen 2 weken overleggen.
- De gemeente kan besluiten de ruimte aan te passen. Alleen als die wijziging schriftelijk is vastgelegd in een addendum bij deel 2, betaalt de gemeente hulp boven het maximum.

Artikel 1.5.8:

- Als een aanbieder meerdere bestedingsruimtes heeft (bijvoorbeeld voor verschillende soorten hulp), mag hij ze combineren. Dat mag alleen als:
  - dit geen wezenlijke wijziging is volgens de Aanbestedingswet 2012 (bij een Europese aanbestede overeenkomst),
  - en als de gemeente vooraf schriftelijk toestemming geeft.

Artikel 1.5.9:

- Als het maximum is bereikt, mogen partijen samen besluiten dat de aanbieder tijdelijk geen nieuwe cliënten aanneemt (cliëntenstop). Die afspraak geldt alleen voor dat deel van de overeenkomst. De aanbieder hoeft dan niet meer elke cliënt te accepteren.

Artikel 1.5.10:

- De gemeente heft de cliëntenstop weer op zodra er weer ruimte is. De aanbieder moet onderbouwd aangeven dat er weer ruimte is. De gemeente besluit of dat zo is en legt dat schriftelijk vast.

[Optioneel:] Artikel 1.6 – Opzegging bij onvoldoende inzet

Ratio:

- Soms vinden gemeenten dat er te veel aanbieders zijn. Hierdoor is het zorglandschap onoverzichtelijk. Gemeenten zoeken naar manieren om aanbieders die weinig bijdragen, op een eerlijke manier te laten stoppen.
- Artikel 1.6 geeft een mogelijkheid om de overeenkomst op te zeggen als een aanbieder onder een bepaalde norm blijft. Bijvoorbeeld als hij in een jaar heel weinig cliënten helpt of maar een klein bedrag declareert.

- Tegelijkertijd mogen gemeenten deze bepaling niet zomaar gebruiken. Lid 2 van dit artikel beschermt aanbieders die waardevol zijn voor het zorglandschap. Bijvoorbeeld als zij ondersteuning bieden waar te weinig van is, of als zij unieke zorg bieden.
- Dit artikel is optioneel. Gemeenten hoeven het niet op te nemen. Maar als zij op deze manier willen sturen op het zorglandschap, dan is dit artikel verplicht in de overeenkomst. Aanvullingen of wijzigingen in deel 1 of 2 zijn hier *niet* mogelijk.

Inhoud:
- Artikel 1.6 maakt het mogelijk om de overeenkomst op te zeggen met een aanbieder die onder een vooraf bepaalde norm blijft. De norm moet objectief zijn, zoals:
  - omzetbedrag;
  - aantal cliënten;
  - aantal trajecten.
- De gemeente moet deze norm vooraf bekendmaken. Als een aanbieder in een periode van twaalf kalendermaanden onder deze norm blijft, mag de gemeente de overeenkomst schriftelijk opzeggen met een opzegtermijn van zes kalendermaanden.
- Maar de gemeente mag dit niet doen als:
  1. de aanbieder ondersteuning biedt die schaars is in de gemeente;
  2. het aanbod uniek is en anders helemaal verdwijnt uit het aanbod;
  3. de aanbieder gemiddeld een klanttevredenheidsscore van 8,5 of hoger behaalt (volgens een gemeentelijke meetmethode).
- Als de gemeente aanbieders uit het landschap wil verwijderen, moet zij ook voorkomen dat deze aanbieders zich meteen weer opnieuw aanmelden, als daarvoor de mogelijkheid bestaat. Dat kan door in de overeenkomst of toelatingsvoorwaarden te bepalen dat heraanmelding niet meteen mogelijk is. Dit moet de gemeente dan zelf als voorwaarde opnemen in deel 1 of 2.

[Optioneel:] Artikel 1.7 – 18-/18+

Ratio:
Dit artikel is een spiegelbepaling van het artikel in de contractstandaard jeugd. De jeugdhulpaanbieder neemt daar – als partijen het artikel toepassen, het is immers optioneel – de verplichting op zich om op tijd overdracht te organiseren naar onder andere aanbieders van maatschappelijke ondersteuning.

Inhoud:
Artikel 1.7.1
Het artikel in de contractstandaard maatschappelijke ondersteuning bepaalt dat aanbieders, als zij zien dat een jeugdhulpaanbieder zich niet houdt aan deze bepaling, dit melden bij de gemeente. Op deze wijze kan de gemeente regie blijven houden op de overgang van Jeugdwet naar Wmo 2015 van haar inwoners. Het is dan wel zaak dat de gemeente beide artikelen werkelijk toepast (dus zowel in de contractstandaard jeugd als in de contractstandaard maatschappelijke ondersteuning).

Artikel 1.7.2
Dit artikel bepaalt dat als een jeugdhulpaanbieder eerder (vóór het achttiende levensjaar) al maatschappelijke ondersteuning wil inzetten en de aanbieder daarvoor de voorwaarden moet organiseren, de gemeente daar schriftelijke goedkeuring voor moet geven

[Optioneel:] Artikel 1.8: Bibob Onderzoek

Ratio:

- De wet Bibob biedt aanbestedende diensten de mogelijkheid om te onderzoeken of een overheidsopdracht aan een gegadigde gegund kan worden, een reeds gesloten overeenkomst ontbonden kan worden of een onderaannemer geweigerd kan worden. Dit om te voorkomen dat een overheidsorgaan onbewust strafbare feiten faciliteert.
- De wet Bibob is een facultatief instrument. Aanbestedende diensten bepalen zelf of ze de wet Bibob willen toepassen. Als gemeenten de wet Bibob willen toepassen bij de inkoop van maatschappelijke ondersteuning en tijdens de uitvoering van de overeenkomst, dient de gemeente de gestandaardiseerde teksten op te nemen in het inkoopdocument en de overeenkomst.

Inhoud:

- Gemeenten kunnen onderzoek doen naar de integriteit van de opdrachtnemer. Het onderzoek kan gaan over de opdrachtnemer zelf, de combinant(en), een onderaannemer en/of één of meer vertegenwoordigers van deze partijen, zoals bestuurders of toezichthouders. Dat is opgenomen in artikel 1.8
- Ook onderaannemers zijn onderhevig aan de wet Bibob, vandaar dat artikel 3.9.1 is aangepast.
- Er is een actieve meldplicht opgenomen in artikel 3.10 lid 7 voor opdrachtnemer, combinant(en), onderaannemer en/of één of meer vertegenwoordigers van deze partijen, zoals bestuurders of toezichthouders, om bij een van onderstaande situaties direct en schriftelijk een melding aan de opdrachtgever te doen:
    a. een overheidsinstantie start een handhavingstraject of maakt het voornemen daartoe bekend;
    b. een instantie legt een bestuurlijke boete op (waaronder een fiscale vergrijpboete) of maakt het voornemen daartoe bekend;
    c. de partij krijgt de status van verdachte;
    d. de partij ontvangt een strafrechtelijke veroordeling.

De opdrachtgever kan aan de melding rechtsgevolgen verbinden. Artikel 3.19.4 is zodanig aangepast met toevoegingen van situaties onder f) tot en met i), dat dit mogelijk maakt.

Meer informatie:

Factsheet aanbesteden en BIBOB

[Optioneel:] Artikel 1.9: Social Return on Investment

Ratio:

- Veel gemeenten kennen beleid voor social return on investment. Dat beleid willen zij ook toepassen bij de inkoop van maatschappelijke ondersteuning.
- Het is niet mogelijk gebleken een bepaling voor social return on investment te standaardiseren. Daarom legt de contractstandaard alleen de vindplaats voor deze bepaling vast.

Inhoud:

- De gemeente bepaalt zelf hoe zij social return on investment verwerkt in de overeenkomst. Dat moet wel op deze plek.

Deel 2: Bepalingen die gelden tussen de opdrachtgever en een individuele opdrachtnemer waarmee de opdrachtgever een overeenkomst sluit

Deel 2 bevat afspraken die alleen gelden voor één specifieke aanbieder, maar de gemeente heeft meer aanbieders gecontracteerd. Deze afspraken zijn gemaakt in de inkoopprocedure en horen bij de overeenkomst.

In Deel 2 staat bijvoorbeeld een plan van aanpak dat een aanbieder zelf heeft opgesteld tijdens een Europese aanbestedingsprocedure. Als de gemeente dat plan goedkeurt, maakt het deel uit van de overeenkomst. Maar dat geldt dan dus alleen voor die specifieke aanbieder.

Een ander voorbeeld is een verschillend tarief of taakgericht budget per aanbieder. Of als de gemeente per type ondersteuning een ander tarief vaststelt. Ook dan komen de individuele afspraken in deel 2.

- Bij een Europese aanbestedingsprocedure gelden gelijke regels voor alle aanbieders (gelijkheids- en transparantiebeginsel).
- Toch kunnen er verschillen zijn, bijvoorbeeld in plannen of tarieven.
- Die verschillen mogen alleen voorkomen als de gemeente vooraf duidelijk maakt dat dit kan.

De makkelijkste manier om deze afspraken op te nemen, is door het goedgekeurde deel van de inschrijving van de aanbieder als bijlage achter deel 2 te voegen. . Ook voor deze bepalingen geldt overigens dat deze aanvullend mogen zijn op deel 3, maar zij mogen daarmee niet strijdig zijn.

Let op: Afwijken van de afspraken in deel 1 en deel 3 van de overeenkomst is niet toegestaan.

Deel 3: Algemene afspraken

Dit deel van het contract is <u>verplicht</u>. Partijen mogen hier niet van afwijken. Alleen als het er expliciet bij staat, mogen zij iets toevoegen of weglaten.

Artikel 3.1 – Maatschappelijke ondersteuning leveren

Ratio:

- In dit artikel staan vijf dingen:
  1. De aanbieder moet ondersteuning bieden als de gemeente daarom vraagt.
  2. De aanbieder moet goede ondersteuning geven.
  3. Als er meerdere aanbieders ondersteuning of hulp geven op hetzelfde adres, moet het duidelijk zijn wie de ondersteuning of hulp regelt.
  4. De aanbieder moet methodes gebruiken waarvan bewezen is dat ze werken. Als die er niet zijn, mag de aanbieder andere methodes gebruiken, maar dan moet hij bewijzen dat die net zo goed zijn.
  5. De gemeente en de aanbieder houden elkaar op de hoogte van wie je waarvoor moet bellen of mailen.
- Soms hoeft de aanbieder geen ondersteuning te geven. Bijvoorbeeld:
  - Als de aanbieder een cliëntenstop heeft afgesproken.
  - Als de aanbieder geen passende ondersteuning kan geven.
  - Als het afgesproken budget op is (bij de inspanningsgerichte of outputgerichte variant).
- De gemeente wil zeker weten dat aanbieders goede ondersteuning geven. Daarom moet de aanbieder zich houden aan de regels uit de Wmo 2015 en de verordening van de gemeente.
- Als er meerdere aanbieders zijn voor één gezin, dan is de gemeente meestal verantwoordelijk voor de afstemming. Maar de gemeente mag ook iemand anders aanwijzen, zoals de toegang of een aanbieder.
- De gemeente wil dat ondersteuning bewezen effectief is. Daarom moet de aanbieder laten zien dat hij goede methodes gebruikt.

Inhoud:

3.1.1 Acceptatieplicht en kwaliteit:

- De gemeente heeft als opdrachtgever een taak volgens artikel 2.3.1 Wmo 2015: zij moet zorgen voor passende maatschappelijke ondersteuning. Daarom moet elke aanbieder die een contract heeft met de gemeente, ondersteuning bieden als de gemeente daarom vraagt.
- Bij inspanningsgerichte en outputgerichte ondersteuning zijn er vaak meerdere aanbieders. De gemeente of een wettelijk verwijzer verwijst dan naar een aanbieder.
- Alleen als er een cliëntenstop is, of als de aanbieder niet de juiste ondersteuning kan geven, of als het budget op is, mag de aanbieder de ondersteuning weigeren.
- Bij de taakgerichte uitvoeringsvariant worden vooraf duidelijke afspraken gemaakt over de doelgroep, het soort ondersteuning en het budget. In dat geval mag de aanbieder alleen weigeren als hij echt niet de juiste ondersteuning kan geven.

3.1.2 Wat is verantwoorde ondersteuning?

- De ondersteuning moet:
  - passen bij de situatie;

- veilig zijn;
- goed en doelgericht zijn;
- aansluiten bij de behoefte van de cliënt.

- Onder verantwoorde maatschappelijke ondersteuning wordt verstaan dat cliënten recht hebben op de best mogelijke ondersteuning, passend bij hun individuele mogelijkheden, omstandigheden en ondersteuningsbehoefte. Daarbij moet zo veel mogelijk rekening worden gehouden met de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de cliënt, de samenhang met andere problematiek, en preventie. Ook wordt de relatie gelegd met de beoogde kwalificaties waaraan de in te zetten medewerkers moeten voldoen zoals vastgelegd in de geschiktheids- en/of producteisen in de gemeentelijke inkoopdocumenten, landelijke standaarden en/of de gemeentelijke verordening. Een en ander wordt toegelicht bij de betreffende onderwerpen in het inkoopdocument. .

3.1.3 Wie heeft de regie als er meerdere aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en (zorg)aanbieders zijn?

- Als meerdere aanbieders van ondersteuning en (zorg)aanbieders hulp geven aan één gezin, moet duidelijk zijn wie de hulp coördineert. De gemeente is hier verantwoordelijk voor, tenzij ze iemand anders heeft aangewezen. Dat kan bijvoorbeeld een (jeugdhulp)aanbieder zijn of de lokale toegang.

3.1.4 Gebruik van methodes en interventies:

- Goede methodes bestaan uit drie onderdelen:
  - algemene werkzame factoren (zoals een goede band tussen hulpverlener en cliënt);
  - kernelementen (zoals monitoring);
  - een duidelijke aanpak (interventie).
  - De methodieken die aanbieders inzetten hebben, naast kernelementen (zoals het herkennen van veroorzakende omstandigheden en het monitoren van gedrag) een nauwe relatie met effectieve algemeen werkzame factoren, (zoals de kwaliteit van de samenwerking tussen hulpverlenen en de cliënt, en overeenstemming over de doelen en de kwaliteit van de uitvoering).
    De combinatie van algemeen werkzame factoren en specifiek werkzame factoren bepalen de effectiviteit van een interventie, gedefinieerd als een weldoordachte, systematische aanpak voor preventie en ondersteuning bij specifieke risico's en problemen. Deze bepaling impliceert dat de gemeente reeds beschikt, dan wel in voorkomende gevallen kan beschikken, over de benodigde deskundigheid om de onderbouwing/het bewijs van de aanbieders te kunnen toetsen.

3.1.5 Bereikbaarheid:

- Goede samenwerking lukt alleen als beide partijen elkaar snel kunnen bereiken. In het contract staat wie je moet bellen of mailen. De gemeente en aanbieder houden deze gegevens actueel.

3.1.6 NOK:

- Soms maken gemeenten nog overeenkomsten voor deelopdrachten die zij onder deze overeenkomst uitzetten. Deze bepaling betekent dat alle voorwaarden uit deze overeenkomst ook op de overeenkomsten voor die deelopdrachten van toepassing zijn.

Artikel 3.2 – Indexering

Ratio:

- De gemeenten past tarieven in dit contract elk jaar aan op basis van prijsontwikkelingen. Deze aanpassing heet indexering.
- De verplichting om te indexeren vloeit voort uit artikel artikel 2.6.6 Wmo 2015 jo. artikel 5.4 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. De bedoeling is dat de tarieven blijven aansluiten bij de kosten die aanbieders echt maken.
- De wetgever stelt geen nadere regels over de wijze van indexeren en laat hierin lokale beleidsruimte om de wijze van indexering (exacte hoogte en periodiciteit) te laten bepalen door de gemeenteraad. Er is voor gekozen een open clausule op te nemen omdat de wijze (hoogte, periodisering etc.) van indexering als randvoorwaarde nauw verbonden is aan het kernbeding-prijs. Partijen hebben daarom indexering buiten de reikwijdte van deze standaardisatie gelaten. Voorbeelden hoe indexatie toegepast kan worden, zijn hierna opgenomen onder inhoud.

Inhoud:

Voor een voorbeeld zoals dat is uitgewerkt in en vastgesteld voor de contractstandaard Jeugd (dat in de contractstandaard Wmo 2015 dus niet van toepassing is!), verwijzen we op deze plaats kortheidshalve naar het overeenkomstige artikel “Indexering” in de gepubliceerde versie van contractstandaard Jeugd

- Let op in het eerste jaar na een nieuwe inkoop: Als je een nieuw contract sluit in jaar X (bijvoorbeeld 2025), en dat contract sluit aan bij de op dat moment geldende prijs, dan geldt in het jaar daarna (bijvoorbeeld 2026) alleen de voorlopige indexering voor dat nieuwe jaar. De gemeente past dan geen nacalculatie toe over jaar X.

Artikel 3.3 – Marketing

Ratio:

- Gemeenten zien dat marktwerking niet alleen positieve, maar ook ongewenste effecten heeft. Eén van die negatieve effecten is het actief benaderen van cliënten door aanbieders, met als doel hen over te halen tot het afnemen van zorg. Dit soort agressieve marketing is ongewenst.
- Cliënten moeten wel goed geïnformeerd zijn over het zorgaanbod, maar aanbieders mogen hen niet overhalen met misleidende of opdringerige methoden. Daarom bevat dit artikel duidelijke gedragsregels voor aanbieders. Deze zijn gebaseerd op internationale normen voor verantwoorde, directe marketing.
- Ook legt het artikel een verband met zorg die een aanbieder mogelijk levert via een persoonsgebonden budget (pgb).

Inhoud:

- Een aanbieder mag geen gebruik maken van onjuiste of misleidende informatie, druk zetten of gebruik maken van de onervarenheid of kwetsbaarheid van een cliënt.
- De aanbieder moet zich in al zijn communicatie duidelijk kenbaar maken als aanbieder van maatschappelijke ondersteuning.
- Bepaalde communicatiemiddelen zijn verboden.
- Aanbieders mogen alleen diensten aanbieden als daar een opdracht voor is – bijvoorbeeld van de gemeente of een cliënt.

- Persoonlijke informatie van cliënten mogen aanbieders nooit gebruiken voor marketingdoeleinden, tenzij daar schriftelijk en uitdrukkelijk toestemming voor is gegeven.
- Ook bij ondersteuning die aanbieders via een persoonsgebonden budget leveren, gelden deze regels. Als de aanbieder zich niet aan deze afspraken houdt, pleegt hij contractbreuk: er is dan sprake van een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst.

Artikel 3.4 – Continuïteit van maatschappelijke ondersteuning

Ratio:

- Elke aanbieder moet kunnen garanderen dat de ondersteuning aan cliënten doorloopt. Deze verplichting is niet oneerlijk, want in het contract staan ook regels over wanneer en hoe aanbieders ondersteuning kunnen stoppen of het contract kunnen opzeggen.
- De gemeente en aanbieder moeten samen vooraf mogelijke risico's herkennen en bespreken, zodat de continuïteit van ondersteuning niet plotseling in gevaar komt.

Inhoud:

- Aanbieders beperken de risico's op discontinuïteit van maatschappelijke ondersteuning in het belang van de cliënten.
- Wanneer continuïteitsrisico's ontstaan, is het van belang om deze vroegtijdig te signaleren en om ze te beheersen wanneer de ernst ervan toeneemt.
- Contractpartijen maken daarom afspraken over het beheersen van continuïteitsrisico's, om de continuïteit van zorg hiermee zoveel mogelijk te herstellen voor betrokken cliënten.

Om de mate van urgentie van de continuïteitsrisico's te kunnen duiden, kunnen de zes treden van urgentie uit het model van Kruger als basis worden gebruikt (analoog aan jeugdzorg). Hoe hoger de trede, hoe groter de urgentie en de dreiging voor de continuïteit:

- Trede 1 – generiek: de aanbieder wordt gemonitord op solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit, waarbij geen risico's worden gezien.
- Trede 2 – risicovol: de solvabiliteit, rentabiliteit en/of liquiditeit van de aanbieder zijn afnemend.
- Trede 3 – zorgelijk: de solvabiliteit van de aanbieder komt onder de 20% en/of de rentabiliteit is circa break-even en/of er bestaat een lichte druk op de liquiditeit.
- Trede 4 – problematisch: de solvabiliteit van de aanbieder komt onder de 10% en/of de rentabiliteit is verlieslatend en/of er ontstaan achterstanden op de liquiditeit.
- Trede 5 – zeer problematisch: de aanbieder heeft een negatief eigen vermogen en/of is al langer dan een jaar verlieslatend en/of heeft een structurele liquiditeitsachterstand.
- Trede 6 – faillissement: de aanbieder dreigt acuut failliet te gaan.

- Maar financiële problemen zijn niet de enige oorzaak van risico's. Andere problemen kunnen ook leiden tot zorgelijke situaties, zoals:
  - Bestuurders die vertrekken zonder opvolging;
  - Grote personele tekorten;
  - Slechte samenwerking tussen gemeente en aanbieder;
  - Het niet behalen van kwaliteitscertificaten;
  - Verlies van opdrachten of dalende instroom;
  - Ernstige geschillen over tarieven of aanbesteding;
  - Kritiek van toezichthouders, zoals, de Wmo-toezichthouder, IGJ of de accountant.

- Aanbieders moeten hun bedrijfsvoering goed kennen. Als ze risico's zien, moeten ze die actief bespreken met de gemeente.
- In artikel 3.4.2 lid a t/m e van dit artikel staan voorbeelden van situaties waarin risico's ontstaan. Denk aan:
  - Financiële zwakte (zoals lage reserves);
  - Bestuurlijke instabiliteit;
  - Ingrijpen door toezichthouders of inspecties (zoals de IGJ of gemeente);
  - Tuchtrechtelijke of strafrechtelijke maatregelen.
- Deze signalen kunnen de aanleiding zijn voor vervolgacties door de gemeente.

Artikel 3.5 – Wachttijden en cliëntenstop door Opdrachtgever

Ratio:

- Het komt voor dat een aanbieder niet meteen kan leveren wat nodig is. Toch blijft de gemeente verantwoordelijk om tijdig passende ondersteuning te regelen voor de cliënt, zoals vastgelegd in de Wmo 2015.

Inhoud:

- De contractstandaard werkt met een volgorde van normen voor wachttijden. Zijn er branchebrede normen beschikbaar (bijvoorbeeld uit de GGZ of VVT), dan moeten partijen die toepassen. Zo niet, dan gelden de normen uit de gehandicaptenzorg . Alleen als ook die niet passend zijn, kunnen gemeente en aanbieder samen nieuwe afspraken maken. Als de gemeente niet akkoord gaat met die afspraken, blijft de norm uit de gehandicaptenzorg van kracht.
- De aanbieder moet actief en eerlijk zijn over wachttijden. Hij moet zorgen dat iedereen binnen zijn organisatie weet hoe om te gaan met wachttijden. Deze wachttijden gelden op organisatieniveau, niet per individuele cliënt.
- Wil een aanbieder tijdelijk geen nieuwe cliënten aannemen? Dan is daarvoor vooraf schriftelijke toestemming van de gemeente nodig.
- De basis voor dit alles is de *opdracht* die de gemeente onder deze overeenkomst verstrekt. In deze overeenkomst is afgesproken dat de aanbieder, zodra hij verplicht een opdracht accepteert, ook verplicht is om zorg te leveren. Als er toch wachttijd ontstaat, dan moet de aanbieder meewerken aan het vinden van een andere aanbieder.
- De ernst van de wachttijd beoordeelt de gemeente aan de hand van de situatie van de cliënt: hoe dringend is de hulpvraag? Wat is de ernst en duur van de wachttijd?
- Als de gemeente signalen krijgt dat een aanbieder fraude pleegt of dat de kwaliteit ernstig tekortschiet, mag zij besluiten om de opdracht aan een andere aanbieder te geven. Denk aan signalen van wijkteams, IKZ of cliënten zelf of hun omgeving.

Meer informatie:
Treeknormen
In het Treekoverleg tussen aanbieders en verzekeraars zijn voor de gehandicaptenzorg de volgende normen afgesproken:
Verstandelijk gehandicaptenzorg
ondersteuning dagbesteding : 6 weken
ondersteuning wonen : 13 weken
Lichamelijk gehandicaptenzorg
ondersteuning dagbesteding : 6 weken
ondersteuning wonen : 13 weken

Zintuiglijk gehandicaptenzorg
ondersteuning dagbesteding : 6 weken
ondersteuning wonen : 8 weken

Artikel 3.6 – Cliëntenstop door opdrachtnemer

Ratio:

- Dit artikel bevestigt dat een aanbieder in sommige gevallen een cliëntenstop mag instellen. Maar dat mag alleen als hij zich houdt aan duidelijke voorwaarden. Belangrijk is dat hij hiervoor vooraf toestemming moet krijgen van de gemeente. Die toestemming moet schriftelijk zijn vastgelegd.

Inhoud:

- Een aanbieder kan verschillende redenen hebben om tijdelijk geen nieuwe cliënten aan te nemen. Bijvoorbeeld omdat er niet genoeg medewerkers zijn om de ondersteuning te leveren. Dit kan ontstaan doordat:
  - bestaande cliënten meer tijd en aandacht vragen dan vooraf was ingeschat,
  - ondersteuning langer duurt door de complexiteit van de situatie,
  - of doordat de organisatie door ziekteverzuim, vertrek van personeel of te lage tarieven onder grote druk staat en daardoor niet goed meer kan functioneren.

  Ook kan het zijn dat het budget dat de gemeente aan de aanbieder heeft toegekend – de zogenaamde bestedingsruimte – al volledig is gebruikt. In al deze gevallen kan een cliëntenstop noodzakelijk zijn.
- Als de aanbieder inschat dat hij door de ontstane of verwachte problemen niet meer op tijd en goed kan leveren wat nodig is, moet hij dat tijdig melden. Hij moet dan minstens 14 kalenderdagen vóór de start van de cliëntenstop een schriftelijke melding doen aan de gemeente. Deze melding moet onderbouwd zijn met de redenen voor de cliëntenstop én voorstellen bevatten voor oplossingen, zoals bijvoorbeeld het inzetten van een alternatief aanbod.
- Let op: een cliëntenstop geldt nooit voor crisishulp of andere acute ondersteuning. Die moet de aanbieder altijd regelen. De aanbieder hoeft die hulp niet per se zelf te leveren, maar hij moet wél zorgen dat de hulp er is – desnoods door een andere aanbieder in te schakelen.

Artikel 3.7 – Weigering en beëindiging van maatschappelijke ondersteuning

Ratio:

- Dit artikel beschrijft wanneer een aanbieder mag weigeren om ondersteuning te leveren of ermee mag stoppen. De aanbieder mag dit alleen doen als hij zich houdt aan de wet en geldende regels. Hij moet daarvoor goede, zwaarwegende redenen hebben – zogeheten *gewichtige redenen*. Wat dat zijn, is vastgelegd in de rechtspraak. Als die rechtspraak niet automatisch op maatschappelijke ondersteuning van toepassing is, dan spreken de partijen hierbij af dat ze dat tóch als leidraad gebruiken.
- In de contractstandaard is een opzegtermijn van één maand opgenomen, maar in geval van gewichtige redenen mag de aanbieder ook eerder stoppen.
- Let op: dat de aanbieder verantwoordelijk is voor het leveren van ondersteuning, betekent niet dat hij alles zelf moet doen. Hij mag ook een andere aanbieder inschakelen.

Inhoud:

- Dit artikel is gebaseerd op de actuele wet- en regelgeving, én op uitspraken van rechters (jurisprudentie) zoals die gelden ten tijde van het opstellen van deze standaard.
- Weigering van ondersteuning (vóór de start): Een aanbieder mag ondersteuning alleen weigeren voordat hij met de hulpverlening is gestart, en alleen als er sprake is van een van de volgende drie situaties:
    1. Gewichtige redenen, waardoor het niet redelijk is om van de aanbieder te verwachten dat hij deze ondersteuning levert. Zie verder hieronder bij "beëindiging maatschappelijke ondersteuning".
    2. De hulpvraag valt buiten het deskundigheidsgebied van de aanbieder, of hij kan deze niet leveren met de vereiste kwaliteit.
    3. De hulpvraag is uitzonderlijk complex, zodanig dat die echt niet past bij het aanbod van de aanbieder. In dat geval moet de aanbieder dit goed uitleggen en onderbouwen met feitelijke argumenten.
- Beëindiging van ondersteuning (tijdens een lopende behandeling): Beëindiging betekent dat de aanbieder de al ingezette zorg eenzijdig stopzet, terwijl er nog steeds een ondersteuningsvraag bestaat. Dit mag dat alleen bij gewichtige redenen.
- Wat zijn gewichtige redenen? Voorbeelden van gewichtige redenen zijn:
    - Er is sprake van bedreiging of intimidatie, waardoor de veiligheid of vrijheid van medewerkers of andere cliënten in gevaar is.
    - De vertrouwensrelatie met de cliënt is onherstelbaar beschadigd.
    - De hygiëne is zo slecht dat er gezondheidsrisico's zijn voor medewerkers of medebewoners.
    - De cliënt of zijn naasten houden zich niet aan essentiële afspraken of regels, ondanks herhaalde waarschuwingen, ook schriftelijk.
- Bij het nemen van een besluit tot beëindiging geldt: De aanbieder moet altijd een zorgvuldige belangenafweging maken. Daarbij kijkt hij onder andere naar:
    - De belangen van de cliënt, vergeleken met de belangen van andere cliënten;
    - De aard van de aandoening of beperking van de cliënt, als die (mede) het gedrag kan verklaren.

Artikel 3.8 – Wijziging ondersteuningsbehoefte

Ratio:

- Als de aanbieder merkt dat de situatie van een cliënt verandert en er meer, minder of andere hulp nodig is, moet hij dit altijd bespreken met de cliënt (en/of zijn ouders of wettelijk vertegenwoordiger).
- Als de client de aanbieder daarvoor machtigt, mag de aanbieder ook namens hem een nieuwe aanvraag doen voor een beschikking. Dit doet niets af aan het feit dat de cliënt of diens wettelijk vertegenwoordiger altijd ook zelf een nieuwe aanvraag mag doen.
- Als een gemeente beleid voert volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur, is het verstandig deze verplichting op te nemen in dat beleid.

Inhoud:

- Op grond van artikel 2.3.10 Wmo 2015 moet het mogelijk zijn om ondersteuning aan te passen als de situatie van een cliënt verandert. Gemeenten hebben, ongeacht hoe zij beschikken, altijd de mogelijkheid om een toegekende ondersteuning te wijzigen wanneer de omvang of inhoud van de ondersteuning moet veranderen.
- Een gewijzigde ondersteuningsbehoefte kan op allerlei momenten ontstaan:
    - Ad hoc door ontwikkeling bij de client;

    - Door veranderingen in de thuissituatie of omgeving;
    - Of uit tussentijdse evaluaties, waarin blijkt dat het hulpaanbod aanpassing nodig heeft.
- De aanbieder moet in alle uitvoeringsvarianten (inspanning-, output- én taakgericht) de hulpverlening blijvend afstemmen op de actuele behoefte van de cliënt. Daarbij is overleg met de cliënt essentieel.
    - In de uitvoeringsvarianten *inspanning- en outputgericht* geldt bovendien dat de aanbieder bij een wijziging een formeel verzoek aan de gemeente moet doen om de beschikking of verwijzing aan te passen.
    - In de *taakgerichte variant* is dat niet nodig, omdat de vergoeding niet per cliënt verloopt, maar op basis van budgetafspraken over een doelgroep cliënten.
- Deze bepaling regelt alleen de eerste juridische stap in het proces van het herzien van een besluit over maatschappelijke ondersteuning. De (eventuele) rol van de gemeente als casusregisseur blijft onveranderd van kracht.

Artikel 3.9 – Hoofd- en onderaanneming

Ratio:

- In de praktijk komt het regelmatig voor dat een aanbieder (de hoofdaannemer) samenwerkt met andere aanbieders (onderaannemers). Daarom bevat de contractstandaard duidelijke regels over hoe partijen met deze constructies moeten omgaan. Die regels zijn bedoeld om te zorgen dat de hoofdaannemer goede, betrouwbare onderaannemers inschakelt.
- Daarnaast is het belangrijk dat hoofd- en onderaannemers zelf nagaan of hun onderlinge afspraken voldoen aan alle geldende regels, zoals mededingingswetgeving en belastingregels (zoals btw). De contractstandaard bepaalt ook dat hoofdaannemers calamiteiten en geweldsincidenten altijd moeten melden bij de gemeentelijke toezichthouder.

Inhoud:

- In het Afwegingskader hoofd- en onderaannemerschap sociaal domein staat de volgende definitie:

  “Bij hoofd- en onderaannemerschap zet een aanbieder (hoofdaannemer) een andere aanbieder (onderaannemer) in voor (onderdelen van) de te leveren hulp of ondersteuning. De hoofdaannemer blijft eindverantwoordelijk en zorgt voor de verantwoording naar de gemeente. Soms kiest een aanbieder zelf voor deze constructie, maar soms is het een gevolg van hoe de gemeente heeft ingekocht. In dat laatste geval spreken we van ‘opgelegd’ hoofd- en onderaannemerschap.”

- Kenmerken van hoofd- en onderaanneming zijn:
    - De hoofdaannemer is (meestal) eindverantwoordelijk voor de ondersteuning aan een cliënt.
    - De hoofdaannemer legt verantwoording af aan de gemeente.
    - De hoofdaannemer schakelt een onderaannemer in als hij zelf de ondersteuning niet (volledig) kan leveren.
    - De hoofdaannemer geeft opdrachten aan de onderaannemer. De onderaannemer heeft geen contract met de gemeente.
    - Deze constructie is geen consortium. Een consortium is een aparte organisatievorm waarin meerdere aanbieders samenwerken.

- De bovenstaande beschrijving sluit aan op de geldende handreikingen, ook als daarin andere termen of interpretaties gangbaar zijn.
- Wet- en regelgeving: Hoofd- en onderaannemers moeten zelf beoordelen of hun samenwerking voldoet aan regels over mededinging en belasting (bijvoorbeeld over btw-plicht).

3.9.1 – Toestemming voor onderaannemers:
- Een hoofdaannemer mag alleen een onderaannemer inschakelen als hij hiervoor schriftelijke toestemming van de gemeente heeft. Deze regel geldt voor de uitvoeringsfase (dus nadat het contract is afgesloten).
- Schriftelijke goedkeuring is niet nodig voor het inzetten van zelfstandigen zonder personeel, ook al zijn dat volgens de gebruikte definitie ook onderaannemers.
- Onderaannemers dienen zich te houden aan geldende wet- en regelgeving en kunnen onderwerp zijn van een Bibob-onderzoek om te toetsen of ze dat doen.

3.9.2 – Verantwoordelijkheid hoofdaannemer:
- De hoofdaannemer blijft altijd verantwoordelijk voor alles wat met de overeenkomst is afgesproken. De onderaannemer moet:
  - Calamiteiten en geweldsincidenten melden bij de gemeentelijke toezichthouder.
  - Niet onder toezicht staan of een maatregel opgelegd gekregen hebben van een inspectie-orgaan.
  - Er mag geen straf-, bestuurs- of fraudeonderzoek lopen tegen de onderaannemer.
- De onderaannemer hoeft niet aan alle eisen te voldoen die voor de hoofdaannemer gelden, maar wel aan de eisen die de gemeente specifiek op hem van toepassing verklaart.

3.9.3 – Kwaliteit van geleverde ondersteuning:
- De ondersteuning die een onderaannemer levert, moet aan dezelfde inhoudelijke kwaliteitseisen voldoen als die van de hoofdaannemer.

3.9.4 – Aparte afspraken over onderaannemers:
- Partijen kunnen specifieke afspraken maken over (de inzet van) een onderaannemer. Die afspraken komen dan in een bijlage (addendum) bij deel 1 of 2 van de overeenkomst.

3.9.5 – Geen sub-onderaannemers zonder toestemming:
- Een onderaannemer mag niet op zijn beurt weer een andere partij inschakelen, tenzij de gemeente daar vooraf schriftelijk toestemming voor geeft. De hoofdaannemer moet ervoor zorgen dat de onderaannemer dit ook echt naleeft en moet hierover aantoonbare afspraken hebben met de onderaannemer.

Meer informatie:
BTW
Project hoofd- en onderaannemers

Artikel 3.10 – Informatievoorziening aan de Gemeente

Ratio:

- De gemeente is opdrachtgever en moet dus kunnen controleren wat er met publiek geld gebeurt. De aanbieder moet daarom kunnen uitleggen welke ondersteuning hij heeft geleverd en hoe dat is gegaan.
- Deze bepaling zorgt ervoor dat gemeenten de informatie krijgen die zij écht nodig hebben, zonder dat aanbieders onnodige administratie moeten doen. Informatie die al beschikbaar is via bijvoorbeeld landelijke systemen of openbare bronnen, mag de gemeente niet opnieuw vragen.
- De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is uiteraard -ook- van toepassing en is in dit artikel meegewogen.

Inhoud:

- Om haar wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren, moet de gemeente toegang hebben tot betrouwbare, actuele en relevante informatie. Deze informatie moet direct te maken hebben met:
  - de Wmo 2015;
  - de uitvoering van de opdracht;
  - de feitelijke levering van maatschappelijke ondersteuning.
- Tegelijkertijd mag de gemeente geen onnodige administratieve lasten opleggen aan aanbieders. Daarom gelden drie voorwaarden voor de informatievraag:
  1. De informatie moet gekoppeld zijn aan een wettelijke taak en een duidelijke doelbinding hebben.
  2. De vraag moet proportioneel en noodzakelijk zijn – dus niet méér informatie dan nodig.
  3. De informatie mag niet al op een andere manier beschikbaar zijn, bijvoorbeeld via het CBS of via het berichtenverkeer/de iStandaarden.
- Daarnaast bepaalt dit artikel dat gemeenten vertrouwelijke informatie van aanbieders niet aan andere aanbieders mogen doorgeven, tenzij de wet dat verplicht stelt.

3.10.3

De gemeente heeft vertrouwen in een aanbieder als deze haar van alle informatie voorziet die zij nodig heeft voor haar oordeel over de zorginstelling, terwijl de aanbieder de gemeente vertrouwt als hij het gevoel heeft eerlijk en rechtvaardig te worden beoordeeld. Vertrouwen fungeert als een substituut voor gebrek aan informatie. Vertrouwen vraagt daarom van de aanbieder dat hij altijd (gevraagd en ongevraagd, ad hoc en periodiek) kan voorzien in de informatie over de aanbieder zelf en over de kwaliteit van de geleverde maatschappelijke ondersteuning. Handelwijzen op initiatief van de aanbieder:

- Sub a) beschrijft de wijze waarop de aanbieder dient te handelen als een onderzoek van de gemeentelijk toezichthouder heeft plaatsgevonden.
- Sub b) definieert de financiële indicatoren die moeten worden gerapporteerd, aangevuld met informatie over de bedrijfsvoering en de aard, omvang en besteding van eventuele bestemmingsreserves voor zover deze besteding geen betrekking heeft op de compensatie van negatieve exploitatieresultaten. De gemeente en de aanbieder kunnen in voorkomende gevallen, in onderling overleg, een bestemmingsreserve inzetten voor een specifiek doel. Sub c) legt de relatie met het te volgen Landelijk accountantsprotocol Jeugdwet en Wmo, dat de wijze beschrijft waarop de financiële productieverantwoording Wmo moet worden ingevuld en aangeleverd, de data en termijnen die daarbij gelden en de voorwaarden

waaronder een accountantsverklaring achterwege kan blijven, dan wel dat een dergelijke verklaring vereist is en die betrekking heeft op de geleverde en gedeclareerde maatschappelijke ondersteuning

- .

- Melding van calamiteiten:
  - Volgens artikel 3.4 van de Wmo 2015zijn aanbieders verplicht om calamiteiten te melden bij de gemeentelijke toezichthouder..
  - De definitie van een calamiteit in de Wmo 2015 (artikel 1.1.1): “Een niet-beoogde of onverwachte gebeurtenis die betrekking heeft op de kwaliteit van een voorziening en die tot een ernstig schadelijk gevolg voor of de dood van een cliënt heeft geleid.” Artikel 3.4 Wmo 2015 bepaalt tevens welke gegevens de aanbieder bij een melding moet en mag overleggen.
  - De gemeente mag bij calamiteiten worden geïnformeerd over:
    - het type calamiteit;
    - de omstandigheden;
    - de datum van de gebeurtenis;
    - Persoonsgegevens mogen in deze context niet gedeeld worden.
- Melding van onderwerp van onderzoek/handhaving/strafbaar feit/boete:
  De opdrachtnemer, combinant, onderaannemer en/of één of meer vertegenwoordigers van deze partijen, zoals bestuurders of toezichthouders, doen direct en schriftelijk een melding aan de opdrachtgever zodra zich één van de onderstaande situaties voordoet binnen hun organisatie of persoon:

  a. een overheidsinstantie start een handhavingstraject of maakt het voornemen daartoe bekend;
  b. een instantie legt een bestuurlijke boete op (waaronder een fiscale vergrijpboete) of maakt het voornemen daartoe bekend;
  c. de partij krijgt de status van verdachte;
  d. de partij ontvangt een strafrechtelijke veroordeling.

Meer informatie:
Afwegingskader Vertrouwen

Artikel 3.11 – iWmo (informatie-uitwisseling in Wmo 2015)

Ratio:

- Dit artikel regelt het verplichte gebruik van de zogenaamde iStandaarden voor administratieve processen in de Wmo 2015. De verplichting vloeit voort uit artikel 2.6.7a Wmo 2015 jo. artikel 3j Uitvoeringsregeling Wmo 2015.
- De iStandaarden zijn verplicht voor:
  - Inspanningsgerichte uitvoeringsvarianten
  - Outputgerichte uitvoeringsvarianten
- Bij taakgerichte varianten geldt de verplichting alleen als partijen daar expliciet afspraken over maken in deel 1 van het contract.

Inhoud:

- In artikel 3j van de Uitvoeringsregeling Wmo 2015 staat:
  - Lid 1: De gemeente mag kiezen voor inspanningsgericht of outputgericht bekostigen.

    - Lid 2: Als dat gebeurt, moet de gemeente gebruik maken van de bijbehorende iStandaarden.
    - Lid 3: Die iStandaarden regelen het berichtenverkeer bij het toewijzen, leveren en declareren van maatschappelijke ondersteuning. Dit berichtenverkeer moet elektronisch verlopen via iWmo.
- Voor taakgerichte contracten geldt deze verplichting niet, maar partijen mogen dit alsnog afspreken. De contractstandaard geeft met dit artikel een juridische basis aan die verplichting. De afspraken gelden voor beide partijen: als de één zich er niet aan houdt, kan de ander zijn verplichtingen ook niet goed nakomen.
- De iStandaarden bevatten afspraken over:
    - processen (zoals toewijzing, levering en declaratie);
    - gegevensuitwisseling (welke gegevens, hoe, en wanneer);
    - bijbehorende regels, instructies, technische specificaties en beperkingen (constraints).
- Goede uitvoering vraagt om:
    - kennis van functionele, inhoudelijke en technische processen;
    - inzet van deskundige medewerkers bij zowel gemeente als aanbieder;
    - samenwerking met softwareleveranciers aan beide kanten van de keten.
- Voor elke uitvoeringsvariant is een Standaard Administratieprotocol (SAP) beschikbaar dat helpt bij de implementatie en soepel berichtenverkeer.

Meer informatie:
SAP

Artikel 3.12 – Onverschuldigde betaling

Ratio:
- Dit artikel is een contractuele uitwerking van artikel 6:203 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Het biedt de gemeente de mogelijkheid om bedragen die zij per abuis of ten onrechte heeft betaald aan de aanbieder, terug te vorderen.

Inhoud:
- Voorbeelden van onverschuldigde betalingen zijn: een betaling naar een verkeerd bankrekeningnummer of een dubbele betaling van dezelfde declaratie. In dat geval kan de gemeente het bedrag terugvorderen, met een beroep op artikel 6:203 BW.
- De verjaringstermijn is in principe van 5 jaar, die begint op het moment dat de gemeente weet dat sprake is van onverschuldigde betaling en wie het bedrag heeft ontvangen.

Artikel 3.13 – Declaratie en betaling van de geleverde maatschappelijke ondersteuning

Ratio:
- Ter bevordering van een tijdig en zorgvuldig proces van declareren en betalen, verplichten partijen zich tot toepassing van de door het Ketenbureau i-Sociaal Domein vastgestelde Standaard Administratieprotocollen.
-

Inhoud:
- Een declaratie is het document waarmee de aanbieder de gemeente vraagt tot betaling over te gaan voor geleverde diensten.

- Bij de inspanningsgerichte en outputgerichte uitvoeringsvarianten geldt dat declaraties plaatsvinden via het landelijke berichtenverkeer, met gebruik van de iWmo-standaard. De Standaard Administratieprotocollen (SAP's) bevatten instructies voor de uitvoering, inclusief inrichting van processen, termijnen en berichtstructuren.
- Bij de taakgerichte uitvoeringsvariant vindt geen declaratie op cliëntniveau plaats. Deze variant kent twee implementatiewijzen:
  1. Gebruik van berichtenverkeer voor start- en stopberichten.
  2. Geen gebruik van berichtenverkeer (bijvoorbeeld bij lumpsum-financiering).

Meer informatie:
SAP

Artikel 3.14 – Uitgangspunten voor betaling

Ratio:
- Partijen leggen aanvullende afspraken over betaling vast in deel 1 en/of 2 van de overeenkomst. De opdrachtgever betaalt uitsluitend voor datgene wat is afgesproken en daadwerkelijk is geleverd.

Inhoud:

Artikel 3.14.1:
- De vergoeding ziet in ieder geval op het kernbeding (soort maatschappelijke ondersteuning, kwaliteitscriteria, prijs) uit deel 1 van de contractstandaard, en op nadere afspraken in deel 2 of eventuele bijlagen.

Artikel 3.14.2:
- Betaling vindt plaats op basis van daadwerkelijk geleverde ondersteuning waarvoor de aanbieder is gecontracteerd, en aan cliënten die daar wettelijk recht op hebben. Eventuele extra kosten uit deel 2 en bijlagen zijn verwerkt in de afgesproken prijs per cliënt, tenzij partijen anders zijn overeengekomen.

Artikel 3.15 – UBO (Ultimate Beneficial Owner)

Ratio:
- Om zicht te houden op de uiteindelijke ontvangers van zorggelden, moeten aanbieders hun UBO registreren in het UBO-register van het Handelsregister. Gemeenten mogen geen betalingen doen aan aanbieders als:
  - hun UBO op een sanctielijst voorkomt, of
  - de identiteit van de UBO niet vaststaat.

Inhoud:
- Sinds 27 september 2020 geldt de verplichting tot UBO-registratie. De volgende gegevens worden geregistreerd:
  - naam, geboortemaand en -jaar, geboorteplaats en land, nationaliteit, woonstaat;
  - aard en omvang van het economisch belang (zoals aandelen of stemrechten vanaf 25%);
  - BSN of buitenlands TIN;
  - documenten ter verificatie van identiteit en economisch belang.

- Het doel van het register is het voorkomen van fraude, witwassen en financiering van terrorisme.

Artikel 3.15.1:
- Aanbieders met een UBO op een sanctielijst sluiten gemeenten uit van deelname aan een inkoopprocedure of de overeenkomst (grond voor ontbinding).
- Dit artikel maakt de Rusland-verklaring overbodig, omdat alle Russische UBO's op een sanctielijst staan.
- De aanbieder is verantwoordelijk voor registratie in het Handelsregister.
- Gemeenten dienen actief te controleren op naleving van de registratieplicht en sanctiewetgeving.

Artikel 3.15.2:
- Bij een UBO op een sanctielijst verricht de gemeente geen betaling, ook niet voor reeds geleverde hulp.
- De aanbieder is verplicht om op eerste verzoek de UBO-gegevens te verstrekken.
- De Sanctiewet 1977 is op iedereen van toepassing.

Artikel 3.15.3:
- De aanbieder moet UBO-gegevens aanleveren op verzoek van de gemeente. Verstrekt hij deze niet, of staat de UBO op een sanctielijst, dan betaalt de gemeente niet.
- De lasten voor aanbieders blijven beperkt, omdat registratie al verplicht is.

Artikel 3.15.4:
- Als de gemeente niet beschikt over de vereiste UBO-gegevens, mag zij betalingen voor geleverde ondersteuning opschorten totdat de aanbieder volledige informatie heeft aangeleverd. De bewijslast ligt bij de aanbieder.

Artikel 3.16 – Toezicht en handhaving

Ratio:
- De gemeente houdt toezicht op de rechtmatigheid en kwaliteit van de geleverde maatschappelijke ondersteuning. Dat doet zij vanuit haar rol als opdrachtgever, maar de gemeenteraad moet deze bevoegdheid ook verder regelen bij verordening.
- De gemeentelijke toezichthouder is ook bevoegd tot het verrichten van fraudeonderzoek.
- Het is aan de gemeente om lokaal vast te leggen hoe de toezichthouder zijn taak moet vervullen.

Inhoud:

3.16.1 – Gemeente: materiële controle en fraudeonderzoek:

- De aanname is dat de gemeentelijk toezichthouder op grond van Titel 5.2 Algemene wet bestuursrecht, fraude kan vaststellen.
- De gemeentelijk toezichthouder dient bij verordening te zijn aangewezen.
- Gemeenten (openbare colleges en ambtenaren) die bij de uitvoering van hun taken kennis krijgen van een misdrijf waarbij sprake is van een inbreuk op of onrechtmatig gebruik van een regeling waarvoor de gemeente verantwoordelijk is of waarvan de zorg voor de naleving aan hen is opgedragen, zijn verplicht daarvan onmiddellijk

melding te doen aan de officier van justitie of aan een van zijn hulpofficieren. De stukken die op de zaak betrekking hebben, moeten daarbij worden overhandigd.
- Fraudeonderzoek betreft het nagaan of sprake is van bijvoorbeeld valsheid in geschrifte, bedrog of verduistering gericht op het verkrijgen van een voordeel waarop geen recht bestaat.
- .
- Informatieplicht aanbieder: De aanbieder:
  - verstrekt tijdig en volledig alle informatie ten aanzien van contractuele verplichtingen;
  - meldt financiële of organisatorische risico's binnen 7 kalenderdagen;
  - werkt onvoorwaardelijk mee aan aangekondigde én onaangekondigde inspecties van wettelijke inspectieorganen of gemeentelijke toezichthouders;
  - geeft opvolging aan aanbevelingen die voortkomen uit controles en inspecties.

3.16.2 – Voorkomen van nadeel voor cliënt bij fraude:
- Stelt het college misbruik of fraude door de aanbieder vast, dan mag dit niet leiden tot schade voor de cliënt. De levering van hulp zet de aanbieder ongestoord voort, maar de gemeente is niet gehouden tot vergoeding van het deel van de hulp dat met fraude gemoeid was.

3.16.3 – Aangifteplicht strafbare feiten
- Als het college of de toezichthouder strafbare feiten vaststelt bij de uitvoering van hun taken, doen zij hiervan aangifte bij het Openbaar Ministerie. Gemeenten zijn daartoe verplicht op grond van het Wetboek van Strafvordering. Gemeenten zijn verplicht aangifte te doen bij het Openbaar Ministerie als zij kennis krijgen van een misdrijf waarbij misbruik wordt gemaakt van een regeling waarvoor zij verantwoordelijk zijn of waarvan de naleving aan hen is opgedragen.

Artikel 3.17 – Integriteit

Ratio:
- Een aanbieder moet integer handelen. Het leveren van goede ondersteuning behoort centraal te staan in de bedrijfsvoering.
- De gemeente ziet toe op goed bestuur en integere bedrijfsvoering.

Inhoud:
- De aanbieder toont soberheid en draagt bij aan het betaalbaar houden van maatschappelijke ondersteuning.
- Winst maken mag, mits dit bijdraagt aan continuïteit en innovatie.
- De gemeente kan voorwaarden verbinden aan de winst, zoals het beperken van excessieve vergoedingen of dividenden.
- Integriteit en gedragscode. Een aanbieder:
  - handelt transparant, verantwoord en volgens wet- en regelgeving;
  - pleegt geen fraude, spreekt de waarheid en verzwijgt geen relevante informatie;
  - respecteert vertrouwelijkheid en beroepsnormen;
  - voorkomt belangenverstrengeling;
  - stelt het belang van de cliënt voorop;
  - neemt besluiten vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid.

- Transparantie wordt mede bereikt via openbaarmaking van de jaarverantwoording. Goed bestuur betekent onder meer dat de aanbieder toezeggingen nakomt en dat het gedrag van bestuurders consistent en toetsbaar is.

Artikel 3.18 – Bevindingen toezichthouders

Ratio:

- Bevindingen van toezichthoudende instanties kunnen gesignaleerde risico's bevatten over de kwaliteit of rechtmatigheid van de ondersteuning en kunnen aanleiding zijn tot nader onderzoek of beëindiging van de overeenkomst.

Inhoud:

– De aanbieder is gehouden aan diverse wet- en regelgeving die zowel direct als indirect gerelateerd is aan de ondersteuning. De taakuitvoering door toezichthoudende en inspecterende organen, waaronder, maar niet beperkt tot onderzoeken, controles en inspecties, en de bevindingen en oordelen die hieruit vloeien, kan betrekking hebben op directe of indirecte aspecten van de ondersteuning die de aanbieder levert. Daarom zijn deze van belang voor de gemeente. De gemeente kan daarom bevindingen en oordelen van toezichthoudende en inspecterende organen op grond van dit artikel betrekken op de uitvoering van de overeenkomst.

Artikel 3.19 – Niet-nakoming, opzegging en ontbinding

Ratio:

- De bepalingen in dit artikel vormen een aanvulling op de regels uit het Burgerlijk Wetboek (met name artikel 6:265 BW e.v.) en op het VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden, dat van toepassing is verklaard op deze contractstandaard.
- De aanvullende bepalingen zijn opgenomen om partijen extra duidelijkheid te geven over specifieke situaties waarin niet-nakoming, opzegging of ontbinding aan de orde is. Daarbij is ook expliciet geregeld dat bij beëindiging van de overeenkomst de aanbieder verplicht is om, samen met andere aanbieders én de betrokken cliënt, te zoeken naar een passende overname van de ondersteuning.

Inhoud:

3.19.1 – Ontbinding zonder terugwerkende kracht:

- Wanneer de overeenkomst is ontbonden, verliest de reeds geleverde ondersteuning haar rechtsgrond niet. Er ontstaat dan een verbintenis tot ongedaanmaking van wederzijds ontvangen prestaties. Omdat reeds geleverde ondersteuning niet is "terug te geven", ontstaat een recht op of plicht tot waardevergoeding.
- Daarnaast kan een schadevergoedingsplicht ontstaan, aanvullend op wat in deze bepaling is genoemd.
- De in deze bepaling opgenomen maatregelen zijn afgestemd op de gekozen uitvoeringsvariant (inspanningsgericht, outputgericht of taakgericht) en beogen een passende en proportionele afwikkeling bij beëindiging. Deze bepaling staat los van fraudebepalingen.

3.19.2 – Aansprakelijkheid bij ontbinding wegens wanprestatie:

- Wanneer de gemeente besluit tot (gedeeltelijke) ontbinding van de overeenkomst wegens toerekenbare tekortkoming van de aanbieder, is de aanbieder aansprakelijk voor de geleden én toekomstige schade van de Gemeente én van de betrokken cliënt(en).
- De gemeente heeft daarbij een inspanningsverplichting om schade te beperken, in overeenstemming met artikel 6:101 BW.

3.19.3 – Onjuiste informatie tijdens inkoopprocedure:

- Als na het sluiten van de overeenkomst blijkt dat de aanbieder tijdens de inkoopprocedure onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt, dan geldt dit als een toerekenbare tekortkoming. De Gemeente kan de overeenkomst op die grond ontbinden, bijvoorbeeld wanneer zij het aanbod bij juiste informatie niet had aanvaard.
- Deze bepaling is een expliciete vastlegging van een ontbindingsgrond die voortvloeit uit de precontractuele fase.

3.19.4 – Ontbinding zonder rechterlijke tussenkomst:

- Artikel 28 van het VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden bepaalt dat partijen de overeenkomst kunnen ontbinden zonder tussenkomst van de rechter en zonder ingebrekestelling. Deze bepaling bouwt daarop voort en biedt aanvullende mogelijkheden, waaronder Bibob-bepalingen, om snel te handelen bij ernstige tekortkomingen in de nakoming.

3.19.5 – Overmacht:
- Overmacht is een wettelijk begrip (artikel 6:75 BW). Indien sprake is van overmacht, kan de aanbieder nakoming tijdelijk of definitief opschorten, afhankelijk van de duur en ernst van de overmachtssituatie.

3.19.6 – Waarborg continuïteit van maatschappelijke ondersteuning:

- Bij beëindiging van de overeenkomst (door opzegging, ontbinding of staking van bedrijfsactiviteiten) moet de ondersteuning aan de betrokken cliënt(en) zijn gewaarborgd.
- Deze bepaling verplicht de aanbieder in dat geval medewerking te verlenen aan overdracht van cliënten aan andere aanbieders.
- Het onderscheid tussen uitvoeringsvarianten komt hier alleen tot uiting in het gebruik van ‘tarieven’ (inspanning/output) versus ‘taakgericht budget’ (taakgericht).

Meer informatie:
Model inkoopvoorwaarden VNG

Artikel 3.20 – Overdracht van rechten en fusie

Ratio:
- Overdracht van contractuele verplichtingen door de aanbieder aan derden vereist voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente.
- Pandrechten zijn uitgezonderd van deze toestemming, omdat deze een gangbare vorm van zekerheid vormen richting kredietverstrekkers.

- Bij structurele wijzigingen, zoals fusie of overname, moet de gemeente kunnen beoordelen wat de gevolgen zijn voor cliënten en het zorglandschap.
- Zelf mag de gemeente haar verplichtingen overdragen aan andere gemeenten of publiekrechtelijke instellingen, mits deze uitvoering blijft plaatsvinden onder gelijkwaardige voorwaarden.

Inhoud:

3.20.1 – Overdraagbaarheid van rechten en plichten:
- Overdracht van rechten en plichten uit deze overeenkomst door de aanbieder aan een derde is uitsluitend mogelijk met voorafgaande, schriftelijke toestemming van de gemeente. Deze toestemming heeft niet alleen betrekking op de overdracht zelf, maar ook op de geschiktheid van de beoogde overnemende partij(en).
- Pandrechten ten gunste van bijvoorbeeld banken zijn hiervan uitgezonderd. De reden voor deze bepaling is dat de gemeente verantwoordelijk blijft voor de beschikbaarheid van een passend ondersteuningsaanbod.
- Bij een Europese aanbesteding kan overdracht of vervanging van de aanbieder uitsluitend plaatsvinden binnen de kaders van artikel 2.163f lid 2 van de Aanbestedingswet 2012. In dat geval moet de gemeente vooraf vaststellen of de opvolgende partij voldoet aan de oorspronkelijke geschiktheidseisen. Hiervoor kan de gemeente het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA) en het inkoopdocument als beoordelingsinstrument gebruikten.

3.20.2 – Informatie bij fusie, overname of wijziging zeggenschap
- Wijzigt de structuur van de aanbieder zodanig dat sprake is van vervreemding, overdracht of fusie, dan moet de aanbieder dit tijdig melden bij de gemeente. De gemeente kan dan beoordelen welke gevolgen deze wijziging heeft voor de uitvoering van de ondersteuning en de continuïteit daarvan.
- De aanbieder dient alle gevraagde informatie te verstrekken die nodig is voor deze beoordeling. Dit stelt de gemeente in staat haar wettelijke verplichtingen te blijven waarmaken.

3.20.3 – Overdracht door de gemeente:
- De gemeente mag haar eigen rechten en verplichtingen uit de overeenkomst overdragen aan andere gemeenten of aan publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals gemeenschappelijke regelingen. Deze overdracht is alleen toegestaan wanneer de derde partij de overeenkomst op dezelfde wijze blijft uitvoeren.
- Eigendomsrechten, beperkte rechten (zoals hypotheek of vruchtgebruik) en vorderingsrechten vallen in beginsel onder de overdraagbare rechten, tenzij wettelijke bepalingen of de aard van het recht zich daartegen verzetten. De aanbieder dient aan de overdracht door de gemeente zijn medewerking te verlenen.

Artikel 3.21 – Financiële verantwoordelijkheid

Ratio:
- Deze bepaling gaat over drie belangrijke financiële onderwerpen: garanties (borgstellingen), voorschotten en derdenbeslag. Het doel is dat deze situaties geen nadelige gevolgen hebben voor de continuïteit van de maatschappelijke ondersteuning.

Inhoud:

3.21.1 – Borgstellingen:

- De gemeente wil voorkomen dat de aanbieder verplichtingen aangaat met derden die het leveren van ondersteuning in gevaar kunnen brengen. Een borgstelling (ook wel garantstelling genoemd) betekent dat de aanbieder belooft om een schuld van iemand anders te betalen als diegene dat niet doet.
- Omdat dit risico's met zich mee kan brengen voor de financiële stabiliteit van de aanbieder, mag de aanbieder dit alleen doen als de gemeente daar vooraf schriftelijk toestemming voor geeft.

3.21.2 – Terugbetaling van voorschotten:

- Als de gemeente een voorschot heeft betaald, moet de aanbieder dat voorschot zonder uitstel terugbetalen als blijkt dat het onterecht is ontvangen.
- De aanbieder mag de betaling niet uitstellen, ook niet als de gemeente nog verplichtingen aan hem moet nakomen. Zo voorkomt de gemeente dat betalingen vertraging krijgen, wat tot financiële risico's kan leiden.

3.21.3 – Derdenbeslag:

- Als een schuldeiser beslag legt op een vordering die de aanbieder op de gemeente heeft, noemen we dat derdenbeslag. Bijvoorbeeld: de aanbieder moet geld betalen aan iemand anders, en die ander vraagt via de deurwaarder of de gemeente het geld rechtstreeks aan hem wil betalen. De gemeente speelt zelf geen rol in dat conflict, maar de deurwaarder betrekt haar via het beslag.

Artikel 3.22 – Noodzakelijke aanpassing:

Ratio:

- Wet- en regelgeving kunnen veranderen. Soms is het nodig om de overeenkomst daarop aan te passen.
- Alleen als aanpassen niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat het aanbestedingsrecht dat niet toelaat, kunnen partijen de overeenkomst opzeggen zonder tussenkomst van de rechter.

Inhoud:

- Als wetgeving of overheidsbeleid wijzigt en dat van invloed is op de uitvoering van de overeenkomst, moeten partijen de overeenkomst aanpassen. Dit is bijvoorbeeld het geval als de wet eisen stelt die niet verenigbaar zijn met de bestaande afspraken.
- Partijen moeten daar tijdig met elkaar over in gesprek.
- Alleen als aanpassing onmogelijk is, bijvoorbeeld omdat Europese aanbestedingsregels het niet toestaan, mogen partijen de overeenkomst beëindigen. Dat mag dan met een redelijke opzegtermijn en zonder tussenkomst van een rechter.

Artikel 3.23 – Geschillenregeling

Ratio:

- Om juridische procedures te voorkomen of te verkorten, kunnen partijen geschillen over contracten maatschappelijke ondersteuning voorleggen aan de Geschillencommissie Sociaal Domein. Die behandelt geschillen over inkoop en

uitvoering van contracten in de Jeugdwet en de Wmo 2015. Dit is afgesproken tussen gemeenten, het Rijk en zorgaanbieders.

Inhoud:

- Bij een meningsverschil tussen gemeente en aanbieder moeten zij eerst zelf proberen het geschil op te lossen.
- Als dat niet lukt, kunnen zij kiezen tussen de rechter of de Geschillencommissie Sociaal Domein.
- De Geschillencommissie Sociaal Domein bestaat uit twee subcommissies:
  - één voor geschillen over Inkoop Jeugdwet en Wmo, en
  - één voor Woonplaatsbeginsel en Toegang.

- De Geschillencommissie Sociaal Domein kan alleen bindende adviezen uitbrengen. Wil een van beide partijen dat oordeel toch aanvechten, dan kan dat binnen twee maanden via de rechter. De rechter toetst het oordeel dan marginaal (dus alleen op redelijkheid).
- De Geschillencommissie Sociaal Domein mag geen oordelen geven over het bestaan of ontstaan van rechten (declaratoire of constitutieve uitspraken). In dat geval moeten partijen het geschil direct aan de rechter voorleggen.
- De geschillencommissie is alleen toegankelijk voor gemeenten en aanbieders, niet voor burgers.

Meer informatie:
Geschillencommissie sociaal domein
Commissie van Aanbestedingsexperts

Artikel 3.24 – Ongeldige overeenkomst

Ratio:

- Soms sturen aanbieders een ondertekende overeenkomst terug met wijzigingen. Dat is niet toegestaan. Deze bepaling voorkomt dat er verwarring ontstaat over wat er precies is afgesproken.

Inhoud:

- Een overeenkomst komt pas tot stand als een aanbod is geaccepteerd. Daarna mag je niet zomaar iets aanpassen.
- Als een aanbieder zelf iets verandert in de tekst of opmerkingen toevoegt, dan zijn die wijzigingen ongeldig. De gemeente accepteert deze eenzijdige aanpassingen niet.
- Dit artikel maakt duidelijk dat alleen de officieel ondertekende versie telt, zodat er geen misverstanden ontstaan.

Artikel 3.25 – Nietigheid

Ratio:

- Soms blijkt dat een afspraak in een overeenkomst ongeldig is. Dan geldt deze bepaling: alleen de foute afspraak is ongeldig, niet de hele overeenkomst. Partijen moeten dan een nieuwe, geldige afspraak maken die zo goed mogelijk aansluit bij de oude.

Inhoud:

- Als één bepaling in de overeenkomst niet geldig blijkt te zijn, blijft de rest van de overeenkomst gewoon geldig.
- De nietige bepaling vervangen partijen door een nieuwe bepaling die wel rechtsgeldig is en zo dicht mogelijk bij de bedoeling van de oorspronkelijke bepaling blijft. Dat voorkomt dat alles ongeldig is door één fout.

Artikel 3.26 – Kennisgevingen en algemene inkoopvoorwaarden

Ratio:
- Gemeenten hebben vaak eigen inkoopvoorwaarden. Voor aanbieders die met meerdere gemeenten werken is dat onhandig. Daarom is gekozen voor één standaard: het VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden. Gemeenten mogen dan geen eigen voorwaarden meer gebruiken.

Inhoud:
- De gemeente gebruikt de VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden (versie september 2024, vastgesteld in oktober 2024).
- De aanbieder accepteert deze voorwaarden door het tekenen van de overeenkomst. Sommige artikelen uit de VNG-voorwaarden zijn uitgesloten, omdat ze niet relevant zijn voor maatschappelijke ondersteuning. Dat gaat om:
  - Artikel 16.: staffel aansprakelijkheid
  - Artikel 20.1 en 20.2: facturering en betaling
  - Artikel 21: leveringen
  - Artikel 22: verpakking en transport
  - Artikel 23: overdracht van eigendom en risico
  - Artikel 25.3: vervanging van personeel

Meer informatie:
Model inkoopvoorwaarden VNG

Artikel 3.27 – Betekenis na beëindiging

Ratio:
- Als een overeenkomst eindigt, kunnen sommige afspraken nog nodig blijven. Bijvoorbeeld omdat een cliënt nog ondersteuning ontvangt of een betaling nog openstaat.
- Dit artikel zorgt ervoor dat die afspraken gewoon blijven gelden.

Inhoud:
- Sommige verplichtingen uit de overeenkomst blijven ook na het einde ervan van kracht. Denk aan afspraken over nog te leveren ondersteuning of openstaande betalingen.
- Dit noemen we 'materieel van betekenis'.
- Het zijn inhoudelijke afspraken die partijen moeten nakomen, ook al is de overeenkomst officieel geëindigd.

Artikel 3.28 – Aansprakelijkheid

Ratio:

- Ook de gemeente kan een gebeurtenis veroorzaken met schade voor de aanbieder tot gevolg. In deze bepaling is de aansprakelijkheid voor die schade beperkt.
- De bepalingen over aansprakelijkheid in dit artikel zijn overgenomen uit de Model Algemene Inkoopvoorwaarden van de VNG (artikel 16), met uitzondering van de tabel uit artikel 16.1.
- Er is voor de hoogte van het aansprakelijkheidsbedrag onderscheid gemaakt tussen microondernemingen (2 criteria: tot maximaal 10 personen personeel én niet meer dan 2 miljoen omzet) en overige ondernemingen.

Inhoud:

- Als het gaat over aansprakelijkheid dan geldt: schade moet worden vergoed als die aantoonbaar is en als er sprake is van een fout die toegerekend kan worden.
- Onder gevolgschade verstaan we schade die niet direct, maar indirect ontstaat door een fout, zoals gemiste inkomsten. Om misverstanden te voorkomen is in deze bepaling uitgelegd wat gevolgschade precies is: alle schade die niet rechtstreeks is veroorzaakt door de fout zelf.

Meer informatie:
Model inkoopvoorwaarden VNG

Artikel 3.29 – Wijzigen van omstandigheden

Ratio:

- Er kunnen zich omstandigheden voordoen die bij het sluiten van de overeenkomst niet voorzien(baar) waren. Aanbieders en gemeenten zijn daarom verplicht hier melding van te maken aan elkaar.
- Daarnaast geldt dat de overeenkomst automatisch eindigt voor die delen waarvoor de Wmo 2015 geen betalingsverplichtingen meer kent door wijzigingen in wet- en regelgeving.

Inhoud:

3.29.1:

- De aanbieder moet het aan de gemeente melden als zich belangrijke veranderingen voordoen, zoals:
  - wijzigingen in de wet,
  - veranderingen in de organisatie,
  - problemen die invloed hebben op de uitvoering van de overeenkomst.

- Deze informatie helpt de gemeente om haar wettelijke taak te blijven uitvoeren.
- De verplichting geldt ook voor de gemeente richting de aanbieder.

3.29.2:

- De overeenkomst geldt ook voor regels die logisch voortvloeien uit de wet of de redelijkheid.
- Als wet- of regelgeving verandert, en daardoor een afspraak in strijd komt met de wet, dan geldt die afspraak niet meer vanaf het moment dat de nieuwe wet ingaat. Vanaf

dat moment vergoedt de gemeente de ondersteuning ook niet meer op basis van die afspraak.

Artikel 3.30 – Wijziging van de contractstandaard

Ratio:

- De contractstandaard vormt een dynamisch document dat meebeweegt met ontwikkelingen in wet- en regelgeving, rechtspraak en praktijkervaringen van gemeenten en aanbieders.
- Door dit artikel kunnen gemeenten en aanbieders nieuwe versies van de contractstandaard direct implementeren, zonder dat een nieuwe inkoopprocedure nodig is.
- In beginsel hanteren partijen een overgangstermijn van zes kalendermaanden naar een nieuwe versie. Als nieuwe wetgeving eerder ingaat, stemmen zij de ingangsdatum van de wijziging hierop af.

Inhoud:

3.30.1:

- Het Ketenbureau i-sociaaldomein zorgt ervoor dat de contractstandaard actueel blijft. Het volgt landelijke ontwikkelingen in de inrichting van de ontwikkeling in het veld van maatschappelijke ondersteuning, wettelijke wijzigingen, doorontwikkelingen van informatiestandaarden en nieuwe financiële en administratieve afspraken.
- Zodra zulke ontwikkelingen van invloed zijn op het contractueel kader, past het Ketenbureau i-sociaaldomein de contractstandaard, of onderdelen daarvan, aan, vult deze aan of laat bepalingen vervallen.

3.30.2:

- Gemeenten en aanbieders nemen wijzigingen uit de contractstandaard ongewijzigd over, zolang die wijzigingen de aard van de opdracht niet wezenlijk veranderen en door de wijziging of aanvulling de prijs van de opdracht niet met meer dan 50% stijgt ten opzichte van de waarde van de oorspronkelijke opdracht. Hiermee wordt aangesloten bij de proportionaliteit in de Aanbestedingswet 2012.

3.30.3:

- Beide partijen verwerken contractuele wijzigingen die voortvloeien uit een aangepaste contractstandaard binnen zes maanden na publicatie.
- Bij wijzigingen in wet- of regelgeving sluiten zij aan bij de ingangsdatum van die wet of regeling, tenzij sprake is van overgangsrecht.

3.30.4:

- Vindt een aanbieder dat hij de overeenkomst niet kan of wil voortzetten vanwege gewijzigde bepalingen in de contractstandaard, dan geldt zijn weigering als een opzegging van de overeenkomst.

3.30.5:

- Wanneer een aanbieder of gemeente de overeenkomst opzegt vanwege gewijzigde bepalingen in de contractstandaard, hebben zij geen recht op schadevergoeding.

- De wijzigingen staan niet in de weg aan aanpassing van de overheidsopdracht zonder nieuwe aanbesteding, zoals toegestaan onder artikel 2.163b t/m 2.163f van de Aanbestedingswet 2012 (indien van toepassing).

Meer informatie:
Wijzigingsprocedure contractstandaarden Ketenbureau i-sociaaldomein

Artikel 3.31 – Inbreuk persoonsgegevens

Ratio:
- De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) verplicht gemeenten om in de overeenkomst duidelijke afspraken te maken over de omgang met persoonsgegevens door aanbieders.
- Deze bepaling borgt dat de gemeente bij uitbesteding aan aanbieders haar verantwoordelijkheid onder de AVG kan blijven waarmaken.

Inhoud:
- Wanneer de aanbieder bij (een deel van) de uitvoering van de opdracht optreedt als verwerker in de zin van artikel 28 AVG, sluit hij met de gemeente een verwerkersovereenkomst af. De gemeente kan daarvoor het VNG-model gebruiken.
- Voert de aanbieder taken uit als zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke, dan nemen partijen ook daarvoor bepalingen op in de overeenkomst.
- In beide gevallen informeert de aanbieder de gemeente tijdig over relevante zaken, zoals gegevensverwerkingen, beveiligingsincidenten en eventuele datalekken.
- Zo behouden beide partijen hun verantwoordelijkheid voor de bescherming van persoonsgegevens tijdens en na de uitvoering van de opdracht.

Meer informatie:
Model verwerkersovereenkomst VNG